

Biblický text, který nás dnes může oslovit, a který by bylo věčná škoda oslyšet, je zapsán v knize Jeremiáše proroka, v kapitole 22., ve verši 16., kde čteme:

„Zdaliž to neznamena znáti mě?, je výrok Hospodinův“

*

Ó Pane, chceme více poznávat Tvou vůli u vědomí toho, že „žeň je bohatá, ale dělníků je málo.“ Amen.

*

Přátelé v Kristu,

náš dnešní biblický text nás uvádí do doby judských králů před dvěma tisíci šesti sty dvaceti lety. Prorok Jeremiáš vysvětluje jeho současnému králi, že být judským králem znamená být zvláštním, specifickým králem, králem sui generis. Judský král musí být hoden sedět na trůnu krále Davida. Jen ten, kdo bude jednat podle práva a spravedlnosti ve velké úctě před Bohem, jen v Davidově duchu, může vládnout v Judstvu. Jeremiáš horlí z jeruzalémského chrámu, který byl položen výše než královský palác, těmito slovy:

„Běda, kdo staví svůj dům nespravedlností a své pokojíky na střeše bezprávím, svého bližního nutí pracovat zadarmo a jeho výdělek mu nedá. Kdo říká: Vystavím si rozměrný dům s prostornými pokoji na střeše, prorazím si v něm okna, obložím jej cedrem a natru rudkou. Zda proto budeš králem, když se budeš naparovat v cedrovém táflování? Ale tvé oči a tvé srdce nezajímá nic než vlastní zisk, prolévání nevinné krve, páchání útisku a křivd. Protož takto praví Hospodin o Joakimovi, králi judském: Nebudou nad ním naříkat - Běda, můj slavný bratře, běda, sestro..... Bude pohřben, jako se pohřbívá osel, bude vyvlečen a odhozen ven za jeruzalémské brány.“

To je proroctví jako býk. Vyžaduje odvalu, vždyť je řečeno tomu, kdo „prolévá krev nevinnou a páchá útisk a křivdy“ – tyranovi.

Prorok Jeremiáš je svobodný. Vychází z toho, co v sobě cítí, z toho, co je v základu jeho víry. Právo je tupeno a on sám podává svou pomocnou ruku právu, čerpá z vlastních zdrojů. On vede zápas, možná beznadějný, ale překonává lenost, fatalismus a bezvýchodnost, a pozvedá svůj hlas. Žádná neutralita, žádný pardon, žádné servítky, jiná cesta pro něj není možná. Zatímco se ostatní smířují a pomalu hrbí, on zápasí v plné razanci. Prorok neočekává, že král přijme jeho argumenty, že řekne – máš pravdu a dá se na pokání. Nečeká, že se král v jeho případě začne náhle chovat rytířsky. Jde do toho, nemůže jinak. Nemůže umlčet svou víru a svou touhu po svobodě. Svoboda je pro něj síla, kterou je pokořován strach, stala se mu nezbytností, co víc – svoboda je pro něj vášeň nebo spíše rozkoš vítat život v jeho nás přesahující rozmanitosti, i v jeho nás přesahujícím řádu. Jeho svědectví, jeho příklon k pravdě a k svobodě za krále Joakima, jeho osobní extempore je i poukazem ke zdroji nadindividuální moci, kterou v sobě může objevit každý člověk v kterékoli době. Proroka popuzuje a děsí u krále to sepětí tak nízké úrovně s nesmírnou funkční mocí. Takový ubožák na trůnu krále Davida, to je spuštění na místě svatém, to je do nebe volající, proto volá k lidem i ke králi.

Podle apoštola Pavla máme všichni prorokovat. To staré slovo v nás má nově ožít a způsobit, že náš hlad po Bohu a naše touha po svobodě vyhřeze z našeho nitra a zastane se pravého života proti novým nájezdům svévole, rozpadu a nicoty. Rabi Löwi učil: Člověk potřebuje Boha k tomu, aby byl. Bez Boha není člověka, jako není stínu bez slunce a plodu bez lásky. Avšak na druhé straně: Bůh potřebuje člověka. Potřebuje ho, aby jeho Boží dílo ve světě neztroskotalo, aby to nicota nevyhrála na celé čáře. Věřící člověk, to je člověk, který je schopen, ale hlavně ochoten, vnášet Boha do určité situace zdola. Zjevení sestupuje k lidem

shora. Ale ke zjevení dochází jen tehdy, je-li dole někdo, kdo ho přijme. Nějaká bytost, která si ho naloží a bude jeho příjemcem, nosičem a kolportérem. Nějaká bytost, která přijme zadání prorokovat, to jest prorážet strach úctou k pravdě, ke svobodě, k životu, k Bohu.

Jeremiáš statečně přijal funkci proroka. Stal se Božími ústy, která nesmlouvavě oslovují zpronevěřilého krále: „ Snad jsi proto králem, aby ses naparoval v cedrovém táflování?“ Naparovat se, to je výstižné slovo, to je přímo slovo prorocké. Dva tisíce šest set dvacet let zní ve světě a dnes zní úplně aktuálně jako by bylo řečeno dnes, v naší době, do našich podmínek. Naparovat se – to znamená zneužít své postavení, vyloučit tu důležitou služební funkci, kterou každá moc v sobě má, zahledět se pouze do výhod, které sebou ta či ona funkce přináší. Člověk se naparuje tím, že ztratí soudnost, ztratí ochotu ke službě, ztratí smysl svého poslání a vše použije ke své oslavě – k naparování se. Naparování se, to je smutný zjev v životě jednotlivců, i v životě politiků a králů, ale naparování je přímo hnusné v duchovní dimenzi. Právě na stolci Davida, právě tam, kde se spráhla světská správa s duchovní silou lásky, spravedlnosti a práva, právě na tomto místě smlouvy a spolupráce Boha s člověkem, právě tam, když zbude jen to naparování, tam je ta zrada nejcitlivější. Fellini ve filmu „Osm a půl“ ukazuje podivnou módní přehlídku kněžských rouch ve Vatikánu. Ukazuje nám svým způsobem zvrácenost – naparování se. Apoštol Pavel, když se snaží popsat Kristem zjevenou lásku jako vrchol a společnou hlubinu naší víry, tak vyjmenovává její různé podoby, různé paprsky a vlastnosti a mezi jiným říká: „Láska trpělivá jest, dobrotivá jest, láska nezávidí, láska není všetečná, nenadýmá se.“ Nenadýmá se? Nevím. Já bych spíš řekl s Jeremiášem – nenaparuje se. Láska se nemůže naparovat, jakmile to udělá, ztrácí svou podstatu a stává se egotripem, zmarněním zadaného úkolu. Jak jsme viděli u proroka: Láska ven vyháňá bázeň, strach, ale láska Boží zahání i naši tendenci k naparování se, přímo ji vylučuje.

Ostrým způsobem připomíná prorok judskému králi to blahodárné sepětí služby a moci: „Otec tvůj (Josiáš), zdaliž nejedl a nepil? Když konal soud a spravedlnost, dobře bylo jemu. Když se zastával chudého a ubožáka, tehdy dobře bylo. Což tohle neznamena, znát mě, dí Hospodin.“ Kdo by řekl, že miluje Boha a přitom by pohrdal člověkem, jeho chudobou, jeho nouzí a jeho bolestí - lhář jest. Boha poznávat, Boha znát, v dějinách, v dějích a v konkrétních situacích – Boha spoluvytvářet a spolu udržovat ve světě – to znamená být zde pro lidi, kteří strádají. Bůh žije v našich vztazích, jeho doménou je hluboká lidskost. Je hlubinou a smyslem našich životů. Jestli někdo Boha poznal, se pozná pouze z toho, jak hluboce miloval, protože „kdo nemiluje, nezná Boha, nebo Bůh láska jest (1. Jan, 4,8).“ To není pouze etika či morálka, to Bůh vyhlásil jako základní řád lidského světa. Člověk, který fakticky či obrazně obejmě bratra, trpícího či bezbranného, když mu poskytne pomoc, v tu chvíli se to jeho pomíjející já náhle účastní toho, co nepomíjí. V každé situaci, i v těch nejhorších podmínkách se může stát každý jedinec bližním, a tím se prosadí jeho královský, jeho knížecí rys. Slovo šlechta je odvozeno od adjektiva šlechetný. Původ šlechty je v tom, že poskytuje ochranu před netvory a nelidmi. K této šlechetnosti, která je známkou neupadlého, ale vznešeného lidství, je prorokem zván král, který se naparuje na Davidově trůnu. K této vznešenosti jsme v Duchu svatém zváni i my, každý z nás osobně, i my, jako sbor věřících, i my, jako církev a národ. Každý z nás se může stát šlechticem, který se nesmí naparovat a který svým objímáním slouží a tím, aniž by možná tušil, přechází ze smrti do života. Amen.